

Fonaments Antropològics del Comportament Humà

AC2 - Les eines conceptuals i tèdriques de l'Antropologia / L'evolució i l'estructura de les societats humanes

Entrega 15/11/08

-
- INTRODUCCIÓ I APUNTS
 - PRESENTACIÓ PAC 2
 - CORRECCIÓ PAC2 (Consultor: Agustí Andreu Tomás)
-

INTRODUCCIÓ I APUNTS:

Conceptes Fonamentals

- Animisme i animatisme
- Associacions pantribals
- Banda
- Bruixeria
- Cacicat
- Cacicat
- Cap i Gran home
- Civilització
- Clan
- Comunisme primitiu
- Concepció evolucionista
- Concepció materialista
- Culte als avantpassats
- Economia domèstica
- Economia política
- Endogamia
- Estat
- Exogàmia
- Família extensa
- Família nuclear
- Farratjadors
- Fetilleria
- Filiació i grups de filiació
- Imperialisme
- Levirat i sororat
- Llinatge
- Màgia
- Mode de producció
- Mode de reproducció

- Modernització
- Monoteisme
- Parentiu
- Poliàndria i polígínia
- Politeisme
- Pregaria
- Ritual religiós (passatge i intensificació)
- Sacerdots i xamans
- Sacrifici
- Sedentarisme
- Societats agràries
- Societats caçadores recol·lectores
- Societats horticultores
- Societats industrials
- Societats pastorals
- Societats pastorals i nomadisme
- Tabú
- Teoria dels sistemes mundials
- Totemisme
- Tribu

PRESENTACIÓ PAC 2: ACTIVITAT D'INTERPRETACIÓ CULTURALPresentació i Objectius

Amb aquesta activitat cerquem posar en pràctica els continguts metodològics i conceptuals de l'assignatura i aprofundint en l'ús de l'eina més singular de la recerca antropològica: la metodologia etnogràfica i específicament la tècnica de l'observació participant.

Es tracta d'una activitat pensada per la seva realització en grup (màxim 4 persones) però que excepcionalment podeu portar a terme de manera individual.

L'objectiu d'aquesta activitat passa per convertir-nos en etnògrafs de la nova realitat virtual que ens envolta, incorporant en la seva consideració les eines metodològiques que ens proporciona l'antropologia, amb el propòsit d'aconseguir un discurs crític i rigorós sobre el nostre propi comportament social i cultural.

Amb aquesta activitat la pròpia realitat virtual esdevé el nostre camp d'operacions. Així doncs, se us demana una mirada curiosa i innocent, però no ingènua, escèptica i crítica però no pas cínica. En acabar aquesta activitat hauríem de ser capaços d'adonar-nos fins a quin punt ens calen grans dosis d'empatia i proximitat, d'implicació no intrusiva i respecte, en una paraula, de convivència amb l'altre per a cercar el sentit de les pròpies accions.

Cal tenir ben present que la tasca etnogràfica, el treball de camp és necessàriament una experiència intersubjectiva, en la que l'etnògraf no és l'únic que observa i classifica, sinó que alhora es descobreix observat i classificat pels seus informats¹.

En aquesta proposta etnogràfica prenem com objecte i camp d'estudi les comunitats virtuals, ja siguin de caire geogràfic, temàtic, professional, d'oci i entreteniment... i, a mode de pauta vertebradora de les vostres anàlisis, però sols com a proposta de reflexió, no cal doncs que en cerqueu les respostes, formulem tot seguit algunes qüestions que us podran ser d'ajut alhora de desenvolupar el treball de camp.

Aquestes qüestions es poden estructurar al voltant de tres eixos d'anàlisi :

- Individu i Referencialitat

En aquest nivell ens endinsaríem en la consideració de com és plantejats i quin lloc ocupen les formulacions individuals en els nous entorns de sociabilitat.

Podem partir d'una pregunta concreta que ens ajudi a aprofundir en les essencialitzacions que de nosaltres mateixos oferim al món, una pregunta del tipus : Com ens definim en aquests nous espais virtuals?, quin lloc ocupen en ells les singularitats individuals?

És a dir analitzant, com ens presentem?, què intentem transmetre? i què ens transmeten els altres?, quin to, recursos i fórmules expressives fem servir?, com els adequem en funció dels espais i els interlocutors als que ens dirigim?, quines dimensions psicosocials s'impliquen en les nostres presentacions?, com caracteritzem els nostres capitals socials, les nostres habilitats, competències, destreses i interessos? i en aquest sentit, podríem establir diferències significatives entre les narratives "on-line" i les definicions "off-line" que sobre nosaltres mateixos desenvolupem?

Fins a quin punt en els entorns virtuals els individus ens definim no en funció de la nostra aparença física, gènere i estatus, sinó dels nostres coneixements i potencialitats, des del propi medi i en vers ell mateix, des de la representació o fins i tot, el simulacre virtual?. És a dir, fins a quin punt les propostes identitàries i relacionals que planteja el ciberespai, fan innecessària la confrontació amb elements externs, amb escenaris o identitats reals?

- Interacció Personal i Medi

Si en l'anterior nivell analitzàvem les participacions individuals, l'enllaç micro/macro que possibilita la comunicació virtual, en aquest segon nivell aprofundiríem en el tipus de relacions i vincles que podem establir "en" i "des de" un espai de sociabilitat com el de les comunitats virtuals.

¹ En aquest sentit és recomanada la lectura de El antropólogo inocente (N.Barley, Barcelona : Anagrama, 1997), sense la fina ironia que també es fa palesa en aquest llibre, sense grans dosis de sentit de l'humor -que recordem-ho, es basa en el que de paradoxal té la cultura- no ens serà possible veure el món amb una altra mirada, en un exercici proper al de l'etnògraf en el camp.

És a dir, què cerquem en aquests nous espais de sociabilitat?, com ens hi relacionen?, de quina entitat i natura són les relacions que es promouen en aquestes interaccions?, com de noves són les propostes relacionals que la participació en ells implica?.

Fins a quin punt són singulars les actituds i valors, les formes de cooperació i sociabilitat que plantegen?, com d'instables o perdurables són els llaços que construeixen?, són més fràgils i fugissers, més efímers els seus vincles que els de les relacions presencials?, les seves interaccions són més flexibles, participades i plurals? o potser una comparació en aquests termes no resultaria pertinent?.

Com integrem relacions i vincles virtuals a les nostres interaccions presencials?, i en el nostre cas, en les comunitats virtuals?.

- **Comunitat i Medi**

Si en el primer nivell analitzàvem com són plantejades i quin lloc ocupen les formulacions individuals en els nous entorns de sociabilitat en línia, i en el segon analitzàvem el tipus de relacions i vincles que podem establir "en" i "des de" un espai de sociabilitat com les comunitats virtuals, en aquest tercer i darrer nivell podríem plantejar-nos en base a quins elements, com i fins a quin punt podem definir-nos en termes de comunitat a partir de les nostres interaccions individuals i col·lectives en un entorn virtual.

Fins a quin punt les nostres interaccions en una comunitat virtual ens permeten establir vincles que possibiliten identificar-nos i definir-nos com integrants d'una comunitat?, podem parlar d'un "sentiment de vinculació"?, d'una "identitat col·lectiva"?, de "memòries compartides", o en cert grau d'una "història comuna"?, i si és així, quin paper juguen en aquestes definicions els diferents marcs identitaris -professionals, personals, familiars, geogràfics i temporals- des dels que cadascú de nosaltres entra en connexió amb la realitat virtual?.

Com més amunt assenyalàvem es tracta sols de preguntes per a la reflexió, per a que comenceu a pensar què observar, què analitzar en aquest entorn "complex i total" del ciberespai, no cal que les contesteu en els vostres treballs.

Abans d'iniciar la vostra recerca es recomanable que feu un cop d'ull als magnífics treballs de camp desenvolupats per companys vostres d'altres semestres, que si bé fan referència al campus virtual de la UOC, també us poden servir d'ajuda i orientació en la vostra recerca sobre una comunitat virtual i que podeu consultar a l'apartat de "Recursos" de l'aula (Enllaços d'interés: Antropologia).

Si ho considereu necessari podeu fer arribar al consultor un breu esquema en el que s'indiqui com teniu previst plantejar el treball de camp i organitzar el vostre Diari de Camp, en quins temes us interessa aprofundir, i quins són els espais que voleu analitzar, si optareu per repartir-vos aquestes tasques i escenaris en funció de les habilitats de cada integrant del grup de treball (de desenvolupar l'activitat en grup), o si per contra compartireu l'observació.

El Diari de Camp és l'eina bàsica de l'antropòleg a l'hora de desenvolupar una recerca etnogràfica. És allí on anota les dades, tot allò que observa, les seves inquietuds i desesperacions, els seus desconcerts i sorpreses. Un Diari de Camp virtual hauria de ser així més que un quadern personal i íntim, una obra polifònica on tots els membres del grup de treball (de desenvolupar l'activitat en grup) compartíssi observacions i dades, anotacions i interessos, triomfs i desencants, amb el propòsit d'ajudar-vos en la tasca comuna d'aprofundir en el vostre objecte d'estudi.

És molt important que tingueu en compte que aquesta PAC no es pot basar únicament en la realització d'una enquesta bolcada al treball de manera acrítica sinó que heu de fer servir les tècniques d'anàlisi antropològiques, l'observació i, si ho considereu necessari, l'entrevista. Podeu utilitzar enquestes com a eina complementària però no central al treball.

En aquest sentit al "Diari de Camp" d'aquesta activitat de recerca s'hauran de reflectir les dades recollides al llarg de l'observació participant a mode de "Diari de Connexions" o "Quadern de Bitàcora" en l'entorn virtual.

Recursos de Treball

Com a introducció a la recerca etnogràfica caldrà llegir-se bé el Mòdul I, i en concret els apartats relatius al treball de camp i la revolució etnogràfica que implicaren les aportacions de B.Malinowski. Així mateix el Mòdul IV "La Modernitat i el Problema de l'Individualisme" ens proporcionarà una bona base sobre l'estudi del fenomen de l'individualisme en el món modern.

La consulta del material en format web "[Guia de Butxaca del Treball de Camp](#)" de l'assignatura d'Etnografia dels Estudis d'Humanitats serà també de gran ajut a l'hora de plantejar i desenvolupar la vostra recerca. Finalment si disposeu del temps i teniu interès podeu consultar els següents manuals sobre la recerca etnogràfica :

- Hammersley, M. & Atkinson, P. (1994) Etnografía. Métodos de Investigación, Barcelona: Paidós.
- Hine, Christine.(2004) Etnografia Virtual, Barcelona: Ed. UOC.
- Taylor, S.J. & Bogdan, R. (1998) Introducción a los métodos cualitativos de investigación, Barcelona: Paidós
- Velasco, H. & Díaz de Rada, A. (1997) La lógica de la investigación etnográfica. Un modelo de trabajo para etnógrafos, Madrid: Trotta

En quant als recursos a la xarxa sobre l'estudi de la sociabilitat virtual i les implicacions socials de la comunicació mediada per ordinador podeu consultar :

- <http://www.com.washington.edu/rccs/>
- <http://virtualsociety.sbs.ox.ac.uk/>
- <http://www.cybersoc.com/>
- <http://cibersociedad.rediris.es/inicio.htm>
- http://www.uoc.es/web/cat/articles/vayreda/ecomunitas_cat.html
- http://www.uoc.es/web/cat/canals/societat/societat_art.html#era
- <http://www.uoc.es/web/cat/articles/castells/castellsmain.html>
- http://www.uoc.es/humfil/digithum/digithum2/catala/Art_Cornella/index.htm
- http://www.uoc.es/web/cat/articles/digitum_ciberespai_cat.html
- <http://www.uoc.es/web/cat/articles/codina/codina.html>
- <http://www.uoc.es/web/cat/articles/vintoncerf.html>
- http://www.uoc.edu/humfil/articles/cat/nunez/nunez_imp.html
- <http://www.cibersociedad.net/congres2006/gts/gt.php?perfilpagina=comunicacions&id=117>
- <http://www.uoc.edu/dt/esp/hine0604/hine0604.pdf>

En la data d'inici d'aquesta activitat, jntament am aquest document explicatiu, també us facilitem una sèrie de documents i articles, en format word i pdf, sobr diferents temàiques relacionades am l'etnografia virtual.

Criteris d'Avaluació

L'important d'aquesta activitat i allò que es valorarà no serà tant la qualitat científica de les dades recollides en els treballs, com que l'estudiant descobreixi fins a quin punt és necessari apropar-se a la realitat que es vol etnografiar submergint-nos en les actituds, els comportaments, i els valors de les accions socials que hi observem, adonant-se com de difícil arriba a ser l'exercici d'accedir a la comprensió dels elements culturals que constitueixen la racionalitat amb que actuem els individus.

En aquest sentit en la valoració d'aquesta activitat es tindran en compte els següents elements :

- El rigor, la honestat i el nivell d'aprofundiment del treball desenvolupat.
- La capacitat de reflexió que el treball lliurat evidenciï a l'hora d'exposar i argumentar críticament els elements objecte d'anàlisi.
- L'ús competent dels conceptes i el vocabulari relacionats amb les temàtiques tractades.
- L'esforç de consulta i elaboració d'aportacions intel·lectuals complementàries relacionades amb els elements analitzats.
- La claredat i el rigor en la redacció de les idees, posicionaments, coneixements i argumentacions que es vulguin transmetre.

Format de Realització i Lliurament

El resultat final d'aquesta activitat serà un document de text (informe final) d'entre 15 i 20 planes (lletra Times New Roman 12 o Arial 11, espai interlineal 1,5 i tots els marges a 2,5 cm.), on s'exposin les conclusions inferides durant la recerca en base a les dades recollides al "Diari de Camp" elaborat en el seu decurs.

Aquest informe pot estructurar-se en base als apartats següents:

- Plantejament del treball de camp.
- Descripció etnogràfica i mètodes de recerca emprats (observació participant, entrevistes, etc.). En aquest apartat podran incloure's fragments del "Diari de Camp" de la recerca.
- Conclusions. Revisió grupal del treball, i valoració final de l'activitat.

En el nivell bibliogràfic caldrà indicar les dades de totes les obres consultades : Autor (cognoms i nom) (Any de publicació), Títol del llibre (en cursiva), lloc de publicació : Editorial.

El nom de l'arxiu amb el treball a lliurar haurà de tenir el format següent : "cognom1_cognom2_nom_PAC2_B.doc".

Els noms i els cognoms s'escriuran tal com consten en el campus. Per exemple, un estudiant que s'anomeni Pere Martí Puig titularà el seu arxiu :

"martí_puig_pere_PAC2_B.doc".

Si es tracta d'una activitat desenvolupada en grup s'indicarà en el títol el nom del grup de treball : "grup_J.Goody_PAC2_B.doc".

Totes les activitats hauran de lliurar-se a la bústia d'AC de l'aula i sols en casos justificats a la bústia del consultor.

Data de Lliurament

La data límit de lliurament d'aquest exercici és el 15 de novembre, a la bústia d'Avaluació Continuada de l'aula.

Bona feina!!

CORRECCIÓ PAC2 (Consultor: Agustí Andreu Tomás):

... sense correcció ...